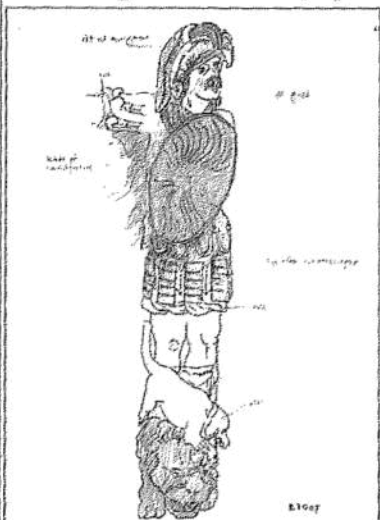

Fantasifulla figurer förhärligade fåfänga furstar

AV KARIN VIRGIN

När Vasa bärgades och skrovet tillsammans med omkring ettusen skulpturer och ornament lyftes upp ur djupet syntes fortfarande guldrester på flera av skulpturerna. Snabbt uppkom en myt att skulpturerna varit helt förgyllda. I dag vet vi genom forskning och analys av färgpigment att skulpturerna varit målade i starka och brokiga färger.

I samband med att de nya utställningarna byggdes till Vasamuseets invigning 1990 väcktes frågan hur skulpturerna på skeppet egentligen sett ut. Peter Tångeberg, konservator och konsthistoriker, inledde med bidrag från Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet och Wallenbergsstiftelsen ett projekt

Tångebergs rekonstruktion av stor krigare som är placerad på skeppets styrbordssida. En likadan skulptur, i samma skick, har suttit på babordssidan.

Kopia av regalskeppet Vasas vasavapen, förgyllt och målat efter senaste forskningsrön.

Peter Tångeberg har sedan början av 1990-talet arbetat med att få fram information om skulpturernas ursprungliga färger.

Foto: Hans Hammar skiöld.

för att få fram information om hur skulpturerna varit målade.

Den första fasen av projektet redovisades 1993 och nu har resultaten från projektets andra fas presenterats. Sedan undersökningarna började 1990 har ca 760 prover genomgått kemisk analys och ytorna från de 17 skulpturer som undersökts har också analyserats i mikroskop.

Med resultaten från Tångebergs senaste forskning kan i dag färgerna på fyra mindre figurer från galleritaken rekonstrueras nästan in i minsta detalj. Här har bl a mycket välbevarade prover av indigo påträffats och man kan konstatera att tre olika blå pigment använts för att åstadkomma olika nyanser av blått. Dessa är förutom indigo även kopparblått och smalt (framställt genom sammansmältning av glasmassa och koboitoxid). Indigo har använts tillsammans med blyvitt för att få fram en ljusblå färgton som genom modellerande målerimetoder använts för att framställa fjäll på delfinstjärtar.

Tångebergs analyser har också visat att cinnober (scharlakansrött, halvgenomskinligt mineral) använts bl a för målning av munnar och mantlar. Även på takbräddor från gallerierna och på galjonnen har cinnober påträffats.

De färgrester som återfinns på skulpturerna är minimala. Analyserna har visat vilka färgpigment som fanns på de millimeterstora - ibland ännu mindre - punkter som proven tagits ifrån.

Hur den yta som färgresten hör till har sett ut, framgår vanligtvis inte av analysresultatet. Den bästa källan till information är jämförelser med andra träskulpturer från samma tidsperiod. Svårigheten är att så få träskulpturer från denna tid och stil bevarat sitt ursprungliga måleri.

Färg och förgyllning av örlogsskeppen var säkert en betydande utgift för krigsmakten. Hårt väder till sjöss nötte på målningen som säkert måste förbättras med jämna mellanrum. Utsmyckningarna av krigsskeppen blev en dyrbar krigspropaganda.